

SPACER 7: pieszo-rowerowo szlakiem dawnej Twierdzy Kraków

2012-06-04

Poszukiwaczy przygód zapraszamy do obejrzenia krakowskich fortyfikacji wzniesionych przez Austriaków. W latach zaborów – od 1795 do 1918 r. – Kraków oddalony był tylko 7 km od granicy z Rosją, toteż Austriacy postanowili rozbudować go (począwszy od 1854 roku) w twierdzę. Pierwotnie budowana była wg koncepcji z poł. XIX w. na linii obecnych Alei Trzech Wieszczów (pozostałością dawnego rdzenia twierdzy jest fort „Kleparz”). Postęp techniki – głównie wzrost zasięgu artylerii – spowodował, że fortyfikacje wzniesione w połowie XIX w. stały się wkrótce bezużyteczne i trzeba było ich system rozbudować, tworząc pierścieniową twierdzę fortową.

Po 1878 r. wzniesiono pierścień dzieł obronnych oddalonych od centrum miasta, w tym fortów o odmiennej konstrukcji, z betonowymi stropami, pancernymi wieżami i kopułami. W 1914 r. zewnętrzny pierścień Twierdzy Kraków liczył 32 forty różnych typów (pancerne, piechoty itp.). Część z nich została niestety zniszczona w 2. poł. XX w., ale pozostałe świadczą o rozmiarach twierdzy i kunszcie budowniczych.

Obejrzenie austriackich fortyfikacji Krakowa ułatwia – oznakowany żółto-czarno-żółtymi znakami – szlak dawnej Twierdzy Kraków. Jeden odcinek prowadzi od fortu „Mogiła” (nieopodal kopca Wandy) do Salwatora, łącząc forty położone w północnej części miasta; drugi – na prawym brzegu Wisły – prowadzi od fortu „Lasówka” do ruin fortu „Bodzów”, łącząc fortyfikacje leżące w południowej części Krakowa, a następnie przez szańce na Ludwinowie dociera do fortu „Św. Benedykt” na Krzemionkach. Przy obiektach ustawiono tablice informacyjne. Przebieg szlaku pokrywa się w dużej mierze z historyczną, forteczną drogą rokadową. Szlak, choć pomyślany jako pieszo-rowerowy, może być też w dużych częściach zwiedzany przez zmotoryzowanych, tym bardziej, że do większości obiektów kierują informacyjne znaki drogowe.

Zagospodarowane forty pełnią różne funkcje. Na przykład w forcie „Skała” znajduje się obserwatorium astronomiczne, a w fortach „Olszanica” (na zachód od Lasu Wolskiego) i „Grębałów” (przy ul. Kocmyrzowskiej) znajdziemy ośrodki jeździeckie. We wspomnianym forcie „Olszanica” działa też schronisko harcerskie, zaś w forcie „Zielonki” – hotel „Twierdza”. Przy tym hotelu, a także przy forcie „Węgrzce” (przy szosie Kraków – Kielce) urządzono strzelnice.

Kilka niezbyt odległych od siebie obiektów znajduje się w Nowej Hucie, np. forty „Batowice” na os. Złotego Wieku, „Mistrzejowice” nieopodal os. Piastów, a także forty „Krzestawice” (miejsce martyrologii z lat II wojny światowej) i wspomniany „Grębałów”. Mało kto zdaje sobie też sprawę z faktu, że zabudowania otaczające kopiec Kościuszki to także dawny fort oznaczony numerem II, w którym znajduje się wystawa „Twierdza a Miasto Kraków 1846-1918”.

Z kolei w południowej części miasta zainteresowanie budzą inne dzieła obronne, m.in. forty „Prokocim”, „Rajsko” (z widokiem na Kraków), „Skotniki”, a także jeden z najstarszych – wspomniany fort artyleryjski „Św. Benedykt” na wzgórzu Lasoty (Krzemionki), dziś unikalny przykład fortyfikacji z poł. XIX w.

W przeciwieństwie do twierdzy, wzniesionej w tym samym czasie przez Austriaków w Przemysłu, krakowska nie została zniszczona w latach I wojny światowej: tym bardziej warto

**Magiczny
Kraków**

zachęcić odwiedzających Kraków do obejrzenia jej zabytków.

[SZLAK TWIERDZY KRAKÓW](#)